

Др Јелена Вучковић, доцент
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

УДК: 34:659.3/.4
DOI: 10.46793/XXIV-9.233V

УЛОГА НОВИНАРСКЕ ПРОФЕСИЈЕ У ПРУЖАЊУ МЕДИЈСКИХ УСЛУГА*

Резиме

Пружање медијских услуга је немогуће без новинара. Због тога је веома важан њихов правни и друштвени положај јер то директно утиче на квалитет медијских услуга. Под квалитетном медијском услугом подразумевамо потпуну, тачну и правовремену медијску информацију. Зато је положај новинара битан. Он треба да омогући независност новинара која мора бити правно заштићена али која не сме бити злоупотребљена, већ да је прати њихова одговорност, која треба да буде транспарентно процесуирана.

Медијско тржиште је предмет политичке манипулације и притиска политичких моћника. Приватизација медија је довела до гашења мањих медија и велики број новинара је остао без посла и тиме без моралне и материјалне сатисфакције. Медији се налазе у ситуацији одсуства интереса државе да они заиста буду седма сила. Успех медија се више не мери квалитетом, већ профитабилношћу истих. Све то додатно утиче на подређен положај новинара у друштву. Једини излаз из политичког, социјалног и информационог хаоса јесу прецизне, транспарентне и јасне правне процедуре које се примењују јер иза њих стоји држава. Још једном се потврђује да право без државе постаје само папир а држава без права, пука сила и тиранија.

Кључне речи: слобода изражавања, слобода јавног информисања, новинарска професија, медијске услуге.

1. Увод

Србија спада у групу земаља које имају ограничену слободу медија, са тенденцијом даљег погоршања.¹ Од 1990. године константно се погоршава положај новинарске професије, угрожава се њихова независност, погоршава

* Рад је написан у оквиру пројекта Правног факултета Универзитета у Крагујевцу „XXI век – век услуга и Услужног права“, бр. 179012 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Димитријевић, П., Вучковић, Ј., *Анализа медијског законодавства у Републици Србији*, Фондација центра за јавно право. www.fcjr.ba/ (објављено 14. 10. 2018)

њихов материјални и економски положај. Разлози су вишеструки. Новинарска професија је под константним утицајем политике и економије.

Новинари су у већини држава у изузетно тешком материјалном и финансијском положају, а постоји и велики политички притисак на њихов рад. Због притиска на медије од стране политике, све више се крши и Кодекс новинарске професије. Осим ових проблема, постоји и низ других са којима се новинари данас суочавају. То су: недостатак социјалне заштите, низак друштвени углед, осећај губитка кредибилитета, уништавање самопоштовања и др.

С друге стране, медији и новинари у сваком развијеном друштву треба да буду стуб демократије и развоја државе. Медији су један од основних стубова демократије, који би морали да утичу на остваривање и задовољавање јавног интереса. Међутим, очигледно је да то политичкој елити не одговара, нити ће одговорати. Отуда се отвара питање односа државе или тачније државне власти и политичке елите и медија. Да ли држава подржава медије или ту постоји вечита напетост.

Због тога, важно је сагледати њихов правни и реални положај у друштву и видети како то утиче на информисање грађана, начин рада медијских установа и квалитет медијских услуга. Општи правно политички и реални амбијент у вршењу новинарске функције је чињеница која указује на то, да ли се ради о демократском или недемократском друштву, али не само у нормативно формалном смислу, већ и у реално фактичком. Друго, треба сагледати примену низа стандарда у вршењу функције новинара, какви су: “налог савести”, принцип “ новинарске пажње” и др.

2. Појам и обележја новинарске професије

1. *Појам и обележја.* Новинарство је професија, која се бави прикупљањем, писањем и објављивањем информација за медије (новине, часописе, радио, телевизију и интернет) и њу врше новинари.² Новинарска професија је једна врсте јавне службе без обзира на структуру власништва у конкретном медију. Чињеница да пружање медијских услуга јесте посебан облик јавних услуга, повлачи за собом одређени стандард понашања и новинара, али и државе, с обзиром да је информисање јавности њихова социјална функција.

Појам новинара се временом мењао, а један од разлога је промењено схватање те професије, између осталог и због увођења модерних технологија.³ Новинар је особа која професионално учествује у изради, односно ширењу

---

² Кларић, М., *Етика и новинарство*, Загреб, 2014, стр. 6.

³ Реч новинар, која води порекло од француске речи *journaliste*, односно од речи *jour* што значи дан.

информација, мишљења и забаве у медијима, користећи реч, слику, тон или комбинацију тих средстава.⁴

Новинарске услуге су заправо медијске услуге и ту убрајамо, пре свега, производњу информација и речи и слике, а које су темељене на истраживању, одабиру и обради информационих садржаја и њиховој ауторској припреми за неки медиј, обраду и посредовање и друге послове.

Новинари су запослена или хонорарна лица, који раде у новинским редакцијама, радијским и телевизијским станицама и другим агенцијама. Они прикупљају и обрађују најновије информације, а потом их, путем листова, радијских и телевизијских одашиљача те разних компјутерских мрежа, одашиљу до публике. Новинари тако настоје обавестити своју публику о локалним, државним и међународним политичким збивањима, о акцијама истакнутих и заслужних људи, те разних предузећа, културним и спортским догађајима, криминалу, несрећама, природним катастрофама, ратовима.⁵

Новинар би прво морао одредити које би информације његови читаоци, слушаоци или гледаоци требало да сазнају, а затим би морао у што краћем времену доћи до тих информација и обрадити их, тако да публици буду и занимљиве и разумљиве. Обрађене информације новинари могу понудити својој публици у облику текста, слике, покретне слике или гласа, зависно од врсте медија.

Новинари се најчешће деле на новинаре писце и на новинаре уреднике. Први обично прикупљају и пишу информације у облику текста. На радију га понекад и сами читају а на телевизији га често сами у монтажи, повезују са видеозаписом.

Новинари уредници обично воде рачуна о фазама, које претходе раду новинара писца или се на њега настављају. Медиј мора имати одговорног уредника. Они најпре наручују и организују прикупљање одређених информација, а затим одлучују, да ли је добијена информација уопште важна и занимљива за објављивање. Они воде рачуна и о месту те емисије у новинама или телевизији, одлучују с каквом ће најавом, насловом и сликом пропратити информацију. Притом се главни уредник углавном бави организацијом, надзором, поделом послова и задатака. У новинама, на пример, он одлучује о смештају појединих рубрика и наслова, заступа редакцију ван ње и слично.

Новинар има право на аутентичност прилога (чл. 51. ЗЈИМ). Уредник има право да интервенише и мења новинарски прилог чиме се мења његов смисао. Међутим, прилог новинара чији је смисао измењен у уређивачком поступку, не сме се објавити под његовим именом без његовог пристанка. Дакле, он мора пристати на интервенцију уредника.

---

⁴ Кларић, М., *нав. дело*, стр. 7.

⁵ Поповић, А., *Положај новинара - законски аспект и опште стање у медијима*, мастер рад, Правни факултет у Крагујевцу, 2017, стр. 14.

Новинари писци често се деле према начину на који обављају свој посао. Репортер извештава са лица места, настојећи да сликовито дочара и атмосферу, а не само чињенице. Извештач извештава о састанцима, важнијим политичким или друштвеним догађајима. Новинар истражитељ трага за мање доступним и тајним информацијама. Коментатор на основу информација из различитих извора предлаже тумачење позадине неког догађаја и последице које би он могао имати.

Новинари могу слободно оснивати своја удружења, у складу са законом којим се уређују удружења. Слобода професионалног удруживања (чл. 53. ЗЈИМ) значи да новинарска удружења имају права (правни интерес) у судском поступку (чл. 54. ЗЈИМ) да се умешају у радни спор у коме учествује члан тог удружења, ако се он томе не противи. То даје посебну сигурност новинарима у правној заштити, без обзира која је друга страна у том поступку.

3. Принципи квалитета медијских услуга

Принципи квалитета у вршењу новинарске професије су истовремено и принципи квалитета у пружању медијских услуга. Реч је о следећим принципима.

1. *Новинарска пажња* је један од најбитнијих начела у вршењу новинарске професије и пружању медијских услуга.⁶ Новинар у обављању своје медијске функције треба да мисли на последице онога што напише, с обзиром да то може имати штетне последице за некога, али и шире. Обавеза новинарске пажње значи да су и уредник и новинар „дужни да с пажњом примереном околностима, пре објављивања информације која садржи податке о одређеној појави, догађају или личности провере њено порекло, истинитост и потпуност.“ Овде се поставља питање, каква је то пажња „примерена околностима“. Овај генерални стандард је, не само апстрактан, него директно везан за фактичко стање, које подразумева и објективне и субјективне „околности“, па га то чини прешироким. Он толико подводи под себе све, да не значи ништа.

Такође, „уредник и новинар дужни су да преузете информације, идеје и мишљења пренесу веродостојно и потпуно, а ако се информација преузима из другог медија - да наведу и назив тог медија“.⁷

С друге стране, држава (закон) гарантује новинарима право на „новинарску тајну“ (чл. 52 ЗЈИМ). Међутим, законом загарантована „новинарска тајна“ не сме бити државни уступак новинарима за „државну тајну“, коју има државна власт. Новинарска тајна је законом заштићена сфера информација, која се тиче самог извора информација. Законом се новинар ослобађа обавезе да открије извор информације. Слобода није апсолутна, него је лимитирана и ограничена снагом јавног интереса, који је формулисан као, информације које се „односе на

---

⁶ Чл. 9. Закон о јавном информисању и медијима (Сл. гласник РС, бр. 83 2014).

⁷ Исто.

кривично дело, односно учиниоца кривичног дела, за које је као казна прописан затвор у трајању од најмање пет година“, али под условом да се подаци за то кривично дело не могу прибавити на други начин.

Све информације добијене од других лица новинар мора објективно и професионално пренети. Ако информација потиче из неког другог јавног гласила, новинар је у обавези да назначи о ком се јавном гласилу ради. Новинар не сме до чињеница долазити на незаконит и неморалан начин. Ово правило има изузетак, уколико је реч о информацији од изузетног јавног значаја, с тим што он у јавност мора изнети податке везане за начин добијања те информације као и оправдање за тај свој поступак.⁸

Новинарска пажња је посебна врста професионалне пажње. Новинари у вршењу своје новинарске професије као јавне медијске службе, треба да поступају са пажњом доброг стручњака, који поступа по правилима струке, етике и добрих обичаја. У случају повреде овог принципа, *Закон о јавном информисању и медијима* (ЗЈИМ) прописује да аутор информације (новинар), одговара за штету насталу објављивањем неистините, непотпуне или друге информације, чије је објављивање недопуштено, али само под условом да је штета настала његовом кривицом. Наравно, терет доказивања је на супротној страни. Одговорност новинара се заснива на доказаној кривици, а терет доказивања носи тужилац.

С тим у вези ЗЈИМ (чл. 50) новинарима гарантује право да одбију извршење налога

уредника ако би се поступањем у складу с тим налогом кршио пропис, правила струке и етика новинарске професије.

Дискутабилно је да ли ова „бенефиција“ новинара, односно његова субјективна одговорност важи и за уредника.⁹

Одговорни уредник одговара за садржај који уређује (чл. 48, ЗЈИМ). Он не може бити лице које ужива имунитет од одговорности.

С тим у вези, за штету проузроковану објављивањем информације, поред новинара солидарно одговарају и уредник и оснивач јавног гласила (чл. 80. ЗЈИМ). Бенефиција у погледу терета доказивања односи се само на „аутора информације који је новинар“. Према томе, постоји двоструки режим одговорности за новинара (доказана кривица) и за уредника и оснивача (кривица се претпоставља).

Из оваквог законског решења хипотетички произилазе четири правне ситуације: 1. одговарају новинар, уредник и оснивач; 2. одговара новинар, не и уредник; 3. одговарају уредник и оснивач, али не и новинар; 4. нико не

---

⁸ Вучковић, Ј., *Медијско право*, Ниш, 2018, стр. 20.

⁹ Адамовић, А., *Поступак у парницама за објављивање исправке неистините, непотпуне или нетачно пренете информације*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 61/2012, стр. 9.

одговара.¹⁰ Када је реч о облику кривице, релевантна је непажња, намера или нехат.

Везано за критеријуме процене новинарске пажње, питање је како ћемо у конкретном случају утврдити да је новинар поступао у складу са принципом новинарске пажње. Овде се проверава истинитост, потпуност и порекло информације. Наиме, примењује се систем тзв. клизног критеријума. То конкретно значи да испитивање информација пре објављивања мора бити примерено тежини могућих последица, јер новинар мора бити свестан потенцијалне штете.¹¹

Провера истинитости информације - Како у свакодневном животу, тако и у новинарству, истина би требало да буде једно од основних принципа. Правило је да је само истинита вест заиста вест. Неистинита информација не одговара стварности, што може имати и штетно дејство.¹²

Принцип истине као такав је сложен и он се мора на одређен начин прецизније одредити. У том смислу, овај принцип значи: тачност извештавања; разумевање онога о чему се јавност извештава и чланак мора бити поштен и уравнотежен.¹³

Законско је право новинара на објављивање тврдњи и изношење ставова и мишљења. „Новинару не може престати радни однос, умањити се уговорена зарада или уговорена накнада за рад, нити се на други начин ставити у неповољнији положај, због тога што је у јавном гласилу објавио истиниту тврдњу или изнео мишљење, као ни због тога што је своје мишљење изнео ван медија, као лични став.“ (чл. 49. ЗЈИМ).

Дужност провере не значи да је допуштено објављивање само ако је новинар стекао потпуно уверење о истинитости. Зато се и информације у погледу којих је остала одређена сумња, ипак могу објавити, уколико постоји оправдани јавни интерес, с обавезом да се публици укаже на ту сумњу: оно што је неизвесно и несигурно, не сме се приказивати као извесно и поуздано.¹⁴ Ако новинар пропусти да укаже да је информација непотврђена, не поступа са дужном пажњом.¹⁵

---

¹⁰ Цветковић, М., *Новинарска пажња*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 63/2012, стр. 345.

¹¹ *Исто*, стр. 349.

¹² У ову групу информација спадају и нереалне похвале као и претеривања.

¹³ Миленковић, Д., *Људска и мањинска права, слобода изражавања и улога медија у условима сукоба и напетости*, Ниш, 2010, стр. 109.

¹⁴ Важан је и начин презентовања материјала, нпр. да ли је употребљен упитни облик реченице. Цветковић, М., *нав. чланак*, стр. 350.

¹⁵ Наравно да се ова провера не сме схватати превише ригорозно. Има ситуација и кад је провера неопходна и она се врши преко надлежних државних органа. То је најчешће у случају информација које се односе на припрему, покушај и организовање кривичног дела, као и на информације везане за судске поступке. *Исто*.

Провера потпуности информације – значи да је потребно да новинар провери и потпуност информација које обрађује, а сагласно начелу *“audiat et altera pars”*. Тако, новинар пре објављивања неке информације, треба да се обрати лицу на које се оне односе и прибави његово мишљење.

Међутим, непотпуна информација не мора обавезно бити и неистинита. Напротив, то може бити тачна информација, али новинар понекад пропусти да наведе све релевантне чињенице, чиме може да створи погрешну представу о некој „новинарској ствари“ или „случају“. Према томе, треба поред истинитости, проверити и потпуност информације. У пракси су могуће различите ситуације, и то:

1. *Недовољно ангажовање новинара*, када новинар није чак ни покушао да ступи у контакт са лицем кога се те информације тичу, са сведоцима догађаја и сл. Ово је важан пропуст који утиче на квалитетно пружање медијских услуга, јер су новинари професионални тражиоци информација, где је приступ информацијама незаобилазан део остваривања друштвене улоге медија.

2. *Новинар је покушао, али није остварио контакт*, у ком случају је новинар заиста покушао да дође до информације али до информације није дошао. У овој ситуацији он није остварио контакт са лицем на које се информације директно и непосредно односе. Он је могао да оствари контакт са неким другим лицима, али то је ирелевантно јер тај „контакт“ није резултирао релевантним информацијама.

3. *Новинар је покушао да оствари контакт у чему је делимично успео*. Ово је ситуација у којој је покушао не само од једног, већ и од више лица (сведока) да прибави информације, при чему је до неких и дошао али не и до свих, па су његове информације делимичне, јер нема информације и од других. Нема комплетну слику догађаја. Могуће је и да је имао само једно лице као извор информација, али је свестан да није дошао до свих информација због објективних (здравствени или смртни разлози) или субјективних разлога (отпор и несарадња сведока и др.). Пошто је новинар објавио делимичну „верзију“, може се рећи да је он поступио у складу са принципом новинарске пажње.¹⁶

Провера порекла информације је трећа обавеза новинара, која произилази из општег обавезног начела „новинарске пажње“. Новинар је дужан да сваку изјаву коју му је неко лице дало пренесе веродостојно, без измена. Ако је неку изјаву преузео из другог јавног гласила, дужан је да наведе из ког јавног гласила је информацију преузео. Верно преношење значи да смисао пренесеног није промењена новинарском обрадом. Процена новинарске пажње се врши на основу 10 критеријума: 1. тежина повреде; 2. јавни интерес; 3. новинарски извори; 4. провера; 5. статус информације; 6. хитност; 7. коментар субјекта информације; 8. контекст информације; 9. тон; 10. околности везане за време објављивања.¹⁷

¹⁶ Цветковић, М., *нав. чланак*, стр. 353.

¹⁷ Детаљније: *исто*, стр. 358.

Према томе, основна обавеза новинара јесте да јавности пласирају потпуне, тачне и истините информације.¹⁸

Посебан значај за квалитет медијских услуга у смислу провере истинитости и порекла информације јесте однос новинара према анонимним изворима. С једне стране, заштита анонимног извора јесте једно од етичких принципа у новинарској професији и зато је садржано у етичким кодексима великог броја земаља. Међутим, овде треба имати у виду и обавезу критичког сагледавања вредности информације, која је добијена од анонимног извора. Анонимни извори, могу да дају неистините, лажне и непотпуне информације, па тако могу довести до сукоба и социјалних напетости и до таблоидизације медија. Због тога би новинар требало да, пре објављивања информације, коју је добио од анонимног извора, ту информацију добро провери. Често су анонимни извори моћна и продужена рука економских и политичких моћника којима је циљ изазивање нестабилности.¹⁹

3. *Други принципи који одређују положај новинарске професије и квалитетно пружање медијских услуга.* Осим принципа новинарске пажње постоји још и низ других начела, који одређују положај новинара и њихове социјално медијске функције у пружању медијских услуга. Дакле, квалитет медијских услуга детерминишу следећи принципи, и то: слобода јавног информисања; начело информисања о јавним стварима; начело остваривања права посебних категорија лица; начело једнаких права странаца; начело забране монопола или начело плурализма; начело забране тумачења на штету (укидања или ограничавања) медијских права; и начело ограничења приватности државним и политичким функционерима.²⁰

Слобода јавног информисања (чл. 4, ЗЛИМ) имплицира забрану сваке медијске цензуре. ЗЛИМ не садржи такву апсолутну забрану, већ безличну генералну констатацију „не постоји цензура“. Да би јавно информисање било слободно, односно без цензуре потребно је нормативно поставити и институционално обезбедити забрану дискриминације медија по било ком основу, забрану утицаја на уређивачку аутономију медија, забрану физичког напада на новинаре, забрану злоупотребе уређивачког положаја и положаја новинара, итд. Забранити треба сваки притисак на рад медија, без обзира да ли је он политичке, економске или неке друге природе. С друге стране, могућ је, а понекад и пожељан утицај на медије, али не притисак. Овај утицај треба да има

---

¹⁸ Миленковић, Д., *нав. дело*, стр. 109.

¹⁹ *Исто*, стр. 115.

²⁰ Вучковић, Ј, *нав. дело*, стр. 18. Оно што је важно за правни положај новинара и квалитет медијских услуга је како су та начела садржински формулисана у националном медијском законодавству и колико изузеци од начела дерогирају домашај општих принципа, односно сужавају његов домашај. Све се то мора сагледати, не само на формално нормативном нивоу већ и на социјално реалном. Тако се могу идентификовати отворена питања медијског законодавства, а на тој основи наћи пут за нову медијску реформу.

транспарентну правну и етичку форму, коју ће контролисати судови (по хитном поступку), али без политичког уплива. Једино тако ће држава показати и доказати да гарантује слободу медија (јавног информисања) и да су медији и држава на истој страни.

Слобода информисања обухвата најразличитији корпус права: слободу мисли, слободу изражавања мисли, слободу штампе и других облика јавног обавештавања, право на истиниту, потпуну и благовремену информацију без обзира на границе и средства информисања, право да се буде обавештен и да се затражи информација, право да се упути критика и тражи објашњење поступака државних органа, право на одговор и на исправку, право да нико не буде узнемираван због свог мишљења.

Начело информисања о јавним стварима значи да држава нема монопол на „јавне ствари“, односно да медији могу слободно објављивати идеје и мишљења о догађајима, личностима и појавама из јавног живота. Јавне ствари су све оне ствари о којима јавност има интереса да зна, па су тако „јавне ствари“ заправо информације од јавног значаја, а тиме су оне „по природи ствари“ и „новинарске ствари“. Ово право произилази из слободе изражавања и његова је суштинска конкретизација, тесно је повезано са њим.

Међутим, ово начело трпи више или мање одређена ограничења, односно изузетке, чиме се чине већи или мањи уступци бирократској, полицијској и партијској држави. Суштинско питање код овог начела је да ли законодавац признаје „државну тајну“, како је одређује и како је штити од новинарске професије и медијске функције. То показује да држава и медији ипак нису „по природи ствари“ на истој страни и да је држава та која правно дефинише квантитет и квалитет медијског сервиса (услуга). Према томе, јавне ствари нису апсолутно и безрезервно доступне јавности и медијима, већ их држава штити од јавности што је *contadictio in adjecto*. Некада се праве и извесни изузеци. Неке информације неће бити објављене, иако јавност има оправдани интерес да их зна (нпр. државна тајна).

Начело остваривања права посебних категорија грађана (чл. 5. ЗЛИМ) је начело које треба да обезбеди и гарантује права националних мањина и етничких заједница у информисању на сопственом језику и неговању сопствене културе и идентитета. У том смислу држава и локална самоуправа имају обавезу да обезбеде средства или друге услове за рад медија на језицима националних мањина и етничких заједница.

Начело једнаких права странаца (чл. 6. ЗЛИМ) се надовезује на претходно јер гарантује странцима исти правни положај, као и домаћим држављанима у области медијског законодавства, односно по питању права и обавезе у области јавног информисања.

Представник иностраног медија (уредник, новинар, фото-репортер, сниматељ и други сарадници), као и дописништво иностраног медија, имају у обављању своје делатности иста права и дужности као и домаћи уредник, новинар, остали сарадници и медији (чл. 55. ЗЛИМ).

Ради лакшег обављања новинарског посла, представник иностраног медија и дописништво иностраног медија могу да се упишу у евиденцију иностраних представника и дописништава, која се води у министарству надлежном за послове јавног информисања, на основу чега им се издаје одговарајућа легитимација.

Страно дописништво, као организовано представништво страног медија, стиче својство правног лица уписом у евиденцију.

Начело забране монопола или начело плурализма забрањује сваки вид монопола у области јавног информисања. Ово антимонополско начело забрањује монополе у оснивању и дистрибуцију јавног гласила. Такође, нико не може имати монопол на размену идеја, мишљења и информација путем медија.²¹ Начело транспарентности медија као и начело транспарентности медијског власништва су комплементарни принципи. Они су донети управо са циљем спречавања монопола у овој области. Ова начела су другим речима начела антимонополског карактера.

Начело забране тумачења на штету медијских права значи да се медијски закони могу само тумачити у корист медијских права, а никако на њихову штету. То даље означава да тумачење закона не сме довести до укидања или ограничавања било ког основног права.

Начело ограничења приватности државним и политичким функционерима значи да државни и политички функционери уживају право на приватност. Међутим, њихова приватност је ограничена и то више него код обичних грађана јер обављају јавну функцију. Начело ограничења приватности (државним и политичким функционерима) значи да су права на заштиту приватности функционерима ограничена, сразмерно оправданом интересу јавности да зна информације о њима у сваком конкретном случају.²² Њихова приватност је више изложена јавности и они морају да рачунају с тим. Ограничење заштите приватности функционера мери се сразмером постојања оправданих интереса јавности да зна, односно да буде обавештена у конкретном случају. Поштовање ових принципа је обавеза трпљења коју имају јавни функционери јер врше јавну функцију и то је у интересу јавности. То је стандард квалитета у вршењу медијских услуга. Спречавања и отпори, па чак и судски поступци које воде јавни функционер против новинара показују да „јавни“ функционери нису дорасли својој јавној функцији и да су заправо „приватни“ функционери.

4. Закључак

Новинарска професија се врши у тешким правним, политичким и економским условима. Прикривена политичка и економска, али и сасвим видљива контрола надлежних државних органа (инспекција) има јак утицај на

---

²¹ Вучковић, Ј., *нав. дело*, стр.76.

²² *Исто*, стр. 22.

медијске слободе и плурализам медијског тржишта. Истовремено постоји одсуство контроле и утицаја неких надлежних органа (РЕМ) чиме се стање на медијском тржишту чини јако сложеним. Не постоје принципи који се тичу транспарентности медија и транспарентности медијског власништва, што показује да држава није вољна да се избори са овим проблемом. То утиче на квалитетно обављање новинарске професије и у супротности је принципима квалитета медијских услуга. Чињеница да пружање медијских услуга јесте посебна врста јавне службе, захтева већу „бригу“ државе, која не сме бити на рачун независности и професионалног вршења новинарске професије. Враћање на Дигијевски концепт јавне службе сматрамо излазом из садашњег нејасног и контроверзног медијског тржишта. То значи и одговорност државне власти за квалитетно пружање медијских (јавних) услуга, али и одговорност новинара и медијских кућа да настоје остварити принципе квалитета медијских услуга.

*Jelena Vučković, Ph.D., Assistant Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

THE ROLE OF JOURNALIST PROFESSION IN PROVIDING MEDIA SERVICES

Summary

Providing media services is impossible without a journalist. Therefore, their legal and social position is crucial because it directly affects the quality of media services. By quality media service, we mean complete, accurate and timely media information. That is why the position of the journalist is essential. It should enable the independence of a journalist who must be legally protected, but which must not be abused, and must be accompanied by journalist's responsibility, which should be transparently processed.

The media market is subject to political manipulation and the pressure of political power. Privatization of the media has led to the shutting down of smaller media, and a large number of journalists have lost their jobs and have been left without moral and material satisfaction. This additionally affects their subordinate position in society. The only way out of the political, social and informational chaos is through precise, transparent and clear legal procedures that apply because the state stands behind them. Once again it is confirmed that the law without state becomes only paper and a state without rights, mere power and tyranny.

Key words: *freedom of speech, freedom of public information, journalistic profession, media service.*